

GENITALNI HERPES

Katarina Planinec

1. *Kako pogost je genitalni herpes?*

Je zelo pogosta bolezen, v zadnjih 30 letih pa pogostost še narašča. Prekuženost začne naraščati od pubertete dalje. Odvisna je od spolnih navad: protitelesa proti virusu herpes simplex (HSV-2) ugotavljamo pri 3 % spolno neaktivnih in pri 70 % prostitutk. Pogosto je bolezen žal spregledana, saj ljudje neradi spregovorijo o svojih težavah. Pojavlja se pri obeh spolih.

2. *Kaj povzroča nastanek genitalnega herpesa?*

Pri mladih ljudeh genitalni herpes povzroča virus herpes simplex, v večini primerov HSV-2, ki spada v isto skupino kot virus, ki povzroča herpes na ustnicah. Okužba se prenese pri nezaščitenem spolnem stiku z okuženo osebo. Bolniki izločajo virus 3-4 dni po začetku bolezni. Za prenos je pomemben neposredni stik sluznice z izločki spolnih organov, ki vsebujejo virus. Okužba je pogostejša na okvarjenih sluznicah. Več kot polovica na novo obolelih se okuži v času, ko partner nima nobenih težav. Pri otrocih to okužbo redkokdaj vidimo, lahko pa nastane, če otrok ali mati prenese HSV-1 ali HSV-2 v predel spolovila z okuženimi rokami.

Pri prvi okužbi prodrejo virusi v celice kože in/ali sluznice, kjer se zelo hitro razmnožujejo. Celica propade, sproži se vnetni odgovor. Virus se širi po limfnih poteh in bezgavkah, ki se povečajo, ter nato s pomočjo krvnega obtoka v druge organe, predvsem v osrednje živčevje. Širjenje virusa zavirajo imunski mehanizmi. Po prvi okužbi ostanejo virusi speči v tistih delih živčevja, ki oživčuje kožo in sluznice, kjer je prišlo do prve okužbe. Pri ponovni okužbi se virus po živcih širi v predel kože in sluznic, ki ga oživčuje. Tako se spremembe ob ponovni okužbi pojavljajo vedno ali skoraj vedno na mestu prve okužbe.

3. *Kako se genitalni herpes kaže?*

Inkubacija traja 3-7 dni, 70-90 % prvih okužb poteka brez simptomov. Bolezen, ki poteka s kliničnimi znaki, se začne s povišano telesno temperaturo, glavobolom, utrujenostjo in bolečinami v mišicah. Bolniki tožijo zaradi bolečin v spolovilu oziroma analnem predelu. Sprva se pojavi srbenje, nato izcedek iz sečnice ali nožnice. Na sluznici nožnice ali sečnice, na koži penisa ali vulve se pojavijo mehurčki, ki se spremenijo v razjede, ki zelo pečejo in bolijo. V fazi mehurčkov je bolnik zelo kužen. Povečane in boleče so tudi področne dimeljske bezgavke. Spremembe se širijo centripetalno v nožnico, sečnico, danko in centrifugalno proti stegnu, sečnemu mehurju in maternici. Največ sprememb in težav je v začetku drugega tedna bolezni, nato pa se koncem tretjega tedna sluznica in koža povsem normalizirata. 20 % okuženih nima nobenih težav ali pa ima netipično obliko, ki se kaže samo z rdečino, drobno ranico in belkastim obarvanjem sluznice spolovila.

4. Kako postavimo diagnozo?

Diagnoza temelji na anamnezi in klinični sliki. Virus lahko osamimo iz vsebine mehurčkov, lahko pa določamo tudi protitelesa.

5. Kako poteka zdravljenje?

Pri primarni okužbi v predelu spolovil se za zdravljenje uporablja virostatike – protivirusne substance, npr. aciklovir v obliki tablet, pri ponovnih okužbah pa samo takrat, kadar je potek hud in dolgotrajen ali če je ponovitev združena z zapletom, npr. s herpetičnim meningitisom. Aciklovir skrajša izločanje virusa, čas celjenja, bolečine trajajo manj časa, zmanjšajo se zapleti. Učinek zdravljenja je mnogo boljši pri prvi okužbi kot pri ponovnih, prav tako pa ne prepreči zadrževanja virusa v organizmu. Priporočljiva je tudi lokalna uporaba aciklovirja (v obliki mazila). Zelo pogoste zagone bolezni, ki se pojavljajo več kot 6-krat na leto, je potrebno zdraviti najmanj 6-12 mesecev.

6. Kako bolezen poteka?

Okužba z genitalnim herpesom je sicer neprijetna, vendar ne ogroža življenja. Po primarni okužbi pa kar 60-90 % okuženih žensk in 30-70 % okuženih moških trpi zaradi ponavljajočih se zagonov bolezni.

7. Kako poteka spremljanje bolnika z genitalnim herpesom?

Bolnika naročimo na kontrolo po terapiji z virostatikom in pa ob ponovitvah bolezni.

8. Kako si lahko pri genitalnem herpesu pomagata sami?

Sami si ne morete pomagati, obiskati je treba zdravnika.

9. Kako okužba z genitalnim herpesom vpliva na vaše življenje?

Genitalni herpes, še posebno, če se ponavlja, lahko zelo moti vaše spolno življenje in s tem kakovost življenja nasploh. V času primarne okužbe je potreben počitek in bolniški dopust nekaj dni.

10. Ali in kako lahko nastanek genitalnega herpesa preprečite?

Osnovni način preprečevanja bolezni je izogibanje neposrednemu stiku s kužnimi izločki, ki vsebujejo virus, kar pomeni, da se izogibate tveganemu spolnemu vedenju, pri akutni obliki genitalnega herpesa partnerja pa je smiselno uporabiti kondom.